

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 3 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urinbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Mansurov Ulug'bek Umarovich</i> FARG'ONA VODIYSI SHAHARLARIDA TIBBIYOT TIZIMIDAGI O'ZGARISHLAR (1917-1990-YILLAR)	12-20
<i>Yuldashev Ulugbek Kadirjanovich</i> O'ZBEKISTONDA PROFESSIONAL TA'LIM BOSQICHIDA DUAL TA'LIM SHAKLINING JORIY QILINISHI TARIXI	21-27
<i>Bobobekova Nargiza Ismatullayeva</i> JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI FAOLIYATI TARIXI (XIX ASR IKKINCHI YARMI - XX ASR BOSHLARI)	28-33
<i>Esanova Nilufar</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONNING YENGIL SANOAT SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR BILAN HAMKORLIGI	34-37
<i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i> QO'QON XONLIGI QO'SHININING QUROL-ASLAHALARIGA OID	38-45
<i>Давлетмуратов Куралбай Хожамуратович</i> АНТИЧНЫЕ И СРЕДНЕВЕКОВЫЕ ЗООМОРФНЫЕ МЕТАЛЛИЧЕСКИЕ ИЗДЕЛИЯ ХОРЕЗМА	46-52
<i>Raximov Bektosh, Tashmuradov Umidbek</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA TASHQI DIPLOMATIK ALOQALARNING DAVLAT SIYOSIY TARAQQIYOTIDAGI AHAMIYATI	53-57
<i>Otaxanov Alisher Mamadaliyevich</i> TEMURIY MALIKALARNING ILM-FAN VA IJTIMOIIY TARAQQIYOTGA QO'SHGAN HISSALAR	58-64
<i>Xakimov Ravshan Raimovich</i> MIRZACHO'LNING ETNOEKOLOGIK MUAMMOLARI	65-74
<i>Ergashev Jahongir Yunus o'g'li</i> TURK XOQONLIGINING BOSHQARUVIDA IMPERIYACHILIK XUSUSIYATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	75-82

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> ЦИФРОВОЙ ДИВИДЕНД: ИЗУЧЕНИЕ ПОТЕНЦИАЛА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	83-96
<i>Abdullayev Altinbek Yangibayevich</i> KORXONANING KOMPLEKS ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI VA QO'SHIMCHA MAHSULOT ISHLAB CHIQUARISH HISOBINI YURITISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	97-113
<i>Komolov Odiljon Sayfidinovich</i> KREDIT TASHKILOTLARINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING TAHLILI	114-123

<i>Shaislamova Nargiza Kabilovna</i> MAMLUKAT IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING ROLI	124-134
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Xoshimjanovich</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING AYLANMA MABLAG'LARINI SHAKLLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI	135-147
<i>Abdimurodov Baxrom, Abdimurodov Bahodir</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA XODIMLARGA HAQ TO'LANADIGAN HAR YILGI MEHNAT TA'TILINI RASMIYLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH	148-152
<i>Matkarimov Inomjon, Yuldashbayev Azizullo</i> BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH	153-158
<i>Исламмутидинова Дина Файзрахмановна</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ КОНЕВОДСТВА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНИ	159-166
<i>Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich</i> OVQATLANISH XIZMATLARI SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	167-176
<i>Джуманиязов Уббинияз Исмайл улы</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ КИТАЯ	177-183
<i>To'lov Ulu'bek Toshmamatovich</i> YERLARNI BAHOLASH VA SOLIQQA TORTISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	184-193
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich,</i> IJTIMOIY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING INSON SALOHİYATIGA TA'SIRI	194-200
<i>Tashanov Abduxoliq</i> QADIMGI SHARQ MANBALARIDA INSON BUZG'UNCHILIGI HAQIDAGI QARASHLAR ...	201-206
<i>Muhamedov Asror Asadovich</i> UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI YARATISHDA YUSUF XOS HOJIB FALSAFIY MEROSIDAN FOYDALANISH	207-213
<i>Жумаева Шахло Суюновна</i> ВОПРОС НРАВСТВЕННОГО СОВЕРШЕНСТВА В УЧЕНИИ АХМАДА ЯССАВИ	214-219
<i>Eshonqulov Laziz Norqobul o'g'li</i> HAJVIYLIKNING PSIXOLOGIK IJTIMOIY-MADANIY VA ESTETIK XUSUSIYATI	220-224
<i>G'ulomov Zuxriddin Baxromjon o'g'li</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA YOLG'ON AXABOROTLARNING MAZMUN-MOHİYATI VA KONSEPTUAL ASOSLARI	225-231
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> HAKIM TERMIZIYNING FALSAFIY TA'LIMOTI	232-236

<i>Ortiqov Shahriddin</i> SHAXS ESTETIK ONGI VA MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA TEATR SAN'ATINING O'RNI	237-241
<i>Toshboboeva Munavar</i> IJTIMOIY-MA'NAVIY MUHIT BARQARORLIGIDA XOTIN-QIZLARNING ISHTIROKI	242-248
<i>Murotov Elyor Narzillo o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTONNING TARAQQIYOT STRATEGIYALARINING UZVIYLIGI VA FALSAFIY TAHLILI	249-255
<i>Soipova Mavjuda Karimjanovna</i> FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA NUR VA HARAKAT MASALASI	256-260
<i>Ashurova Xurshida Sag'dullaevna</i> HOJI MUIN ZAMONDOSHI SHOKIR MUXTORINING HAYOTI VA FAOLIYATI HAQIDAGI QARASHLARI	261-264
<i>Karimov Anvarjon Lutfilloyevich</i> IBN SINO FALSAFIY MEROSIDA AXLOQI MASALASI	265-269
<i>Shakambarov Abdurashid Abdujabbarovich</i> MA'NAVIY MARGINALLASHUV DAN HIMOYALANISHDA XORIY TAJRIBASI	270-275
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY GNOSEOLOGIASINING ZAMONAVIY TAHLILI	276-280
<i>Barnoev Sanjar Qurbonovich</i> YUSUF HAMADONIYNING INSON VA KOINOT UYG'UNLIGIGA OID TA'LIMOTIDA ME'YOR MASALALARI	281-286
<i>Ярлакабов Джамшид Мамасултонович</i> СВОБОДА И НЕОБХОДИМОСТЬ КАК ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	287-291
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING SINXRON TAHLILI	292-297
<i>Xayrullayeva Shahzoda Farhod qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA SALBIY VA IJOBIY HIS TUYG'ULARNI LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI	298-303
<i>Tadjiyeva Mastura, Umarxonova Dilafruz</i> INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARIDA "BOYLIK" VA "FAQIRLIK" KONSEPTLARINING AKSIOLINGVISTIK TAHLILI	304-308
<i>Sharipova Nilufar Shaxrillo qizi</i> ZAMONAVIY DUNYO ADABIYOTIDA XALQ KULGISI ASOSIDA KELIB CHIQQAN YANGI BADIY SHAKLLAR	309-312
<i>Ochilova Gulnoza Farxod qizi</i> NUTQ BIRLIKLARI MASALASINING UMUMIY TILSHUNOSLIKDAGI TALQINI	313-316
<i>Alqarov Nazarbek Alisher o'g'li</i> IT MOTIVINING DUNYO VA O'ZBEK ADABIYOTSHUNOSLIGIDA O'RGANILISHI	317-322

<i>Abdusalomov Firuz Abduxoliqovich</i> HARBIY DISKURSDA BUYRUQNING VOQELANISHI	323-329
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> STYLISTIC AND LINGUACULTUROLOGICAL FEATURES OF IMPLICATURES IN ENGLISH AND UZBEK ANECDOTES	330-333
<i>Safarova Farida, Toshkulova Madinabonu</i> THE STUDY OF TEXT LINGUISTIC	334-337
<i>Amonova Dilshoda Azamat qizi</i> ADABIYOTDA BADIY OBRAZ TUSHUNCHASI VA UNING XUSUSIYATLARI (DEN BRAUNNING "DA VINCHI SIRI" ROMANI MISOLIDA)	338-343
<i>Sultonova Gulchehra Xusanovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILI NAMUNASI SIFATIDA AFORIZMLARNING MADANIY VA FALSAFIY JIHATLARI	344-348
<i>Makhmudova Mutabar Dustmukhammad kizi,</i> CAUSES OF STEREOTYPE OCCURRENCE	349-353
<i>Sadullaeva Matlyuba Akhrorovna,</i> NUMERIC MYSTERIES: THE ROLE OF NUMBERS AND SYMBOLISM IN "THE DA VINCI CODE"	354-359
<i>Khusenova Shosura Toshtemirovna,</i> DOCTORS' ATTITUDES TOWARD LEARNING ENGLISH: A NEEDS ANALYSIS REPORT	360-363
<i>Mamajanova G'uncha, Shakirova Saida</i> EKVIVALENTLIK VA TAFOVUT MEZONLARI ASOSIDA O'ZBEK VA INGLIZ METAFORALARINING QIYOSIY TAHLILI	364-368
<i>Saydullayeva Dilrabo Ilxom qizi</i> SODIQIY AFSHORNING "MAJMA UL-HAVAS" TAZKIRASI VA UNING O'ZBEK TAZKIRASHUNOSLIGIDAGI AHAMIYATI	369-372

12.00.00 - YURIDIK FANLAR

<i>Нурпеисов Еркеш, Ибраева Алуа, Сманова Акмарал</i> КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРИАДЫ В ИСТОРИЧЕСКОМ ВЫБОРЕ КАЗАХСТАНА	373-379
<i>Камалов Мансурхон Мухтарович</i> К ВОПРОСУ О КОНФЛИКТЕ ИНТЕРЕСОВ В КОРПОРАТИВНЫХ ОТНОШЕНИЯХ	380-385
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	386-394
<i>Xolov Utkir Shomurodovich,</i> QONUNYI KUCHGA KIRGAN SUD Hujjatlari Yangi Ochilgan Holatlar bo'yicha qayta ko'rishning ayrim masalalari	395-399
<i>Kuldoshev Ulug'bek Otabek o'g'li</i> KASB YUZASIDAN O'Z VAZIFALARINI LOZIM DARAJADA BAJARMASLIK VA XAVF OSTIDA QOLDIRISH JINOYATLARINING SUBYEKTI VA ULARNING FARQLI JIHATLARI	400-407

<i>Ибрагимова Сабина Эркиновна</i> К ВОПРОСУ О ДАЛЬНЕЙШЕЙ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ПРАВОСУДИЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ, В УГОЛОВНО- ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	408-413
<i>Avezov Dilshod Sadulayevich</i> MAHALLIY KENGASH DEPUTATINI CHAQIRIB OLISH MASALALARI VA UNING XUSUSIYATLARI	414-418
<i>Haydarov Jaloliddin Hamza o'g'li</i> VALYUTA QIMMATLIKLARINI QONUNGA XILOF RAVISHDA OLISH YOKI O'TKAZISH JINOYATINING PREDMETI TAHLILI	419-423
<i>Zairov Asadbek Sayfullo o'g'li</i> INKLYUZIV TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA QONUNCHILIK BAZASINING ROLI	424-432
<i>Karimov Bekmurodjon Anvarjonovich</i> BMT INSON HUQUQLARI BO'YICHA SHARTNOMAVIY ORGANLARI TIZIMINI KUCHAYTIRISH	433-442
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i> ZAMONAVIY OLIY TA'LIMDA KREATIVLIKNI TASHXISLASH METODIKALARINI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	443-449
<i>Raxmatov Otabek Urinbosarovich</i> "JISMONIY TARBIYA VA SPORT PEDAGOGIKASI" FANINING BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAOLIYATI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDAGI AHAMIYATI	450-455
<i>Xamroyev Samijon Salimovich</i> SPORT TO'GARAGI MAHG'ULOTLARIGA TALABALAR QIZIQISHLARINI SHAKLLANTIRISHDA UZLUKSIZLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI	456-461
<i>Berdiyeva Nilufar Ibodullayevna</i> TALABALARDA INSHONING MAZMUNII- MANTIQUIY BAYON QILINISHIGA DOIR BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH	462-467
<i>Ortiqov Bekruh Baxodir o'g'li</i> ZAMONAVIY VOLEYBOLCHILARNING JISMONIY TAYYORGARLIGI VA BIOMEXANIK XUSUSIYATLARI HAMDA SAMARADORLIKKA TA'SIRI	468-472
<i>Jumayeva Xulkarxon Muxammadjonovna</i> TALABALARNI INVARIANTIV VA VARIATIV TAHDIDLARDAN HIMOYALASHNING PEDAGOGIK STRATEGIYASI	473-480
<i>Avliyaqulov Tolib Xolmurodovich,</i> TALABALAR KASBIY-AXLOQIY TAYYORGARLIGIGA QADRIYATLARGA ASOSLANGAN YONDASHUV	481-486
<i>O'tashev Xasan Nematullayevich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASASIDA SPORT ISHLARINING USTUVOR VAZIFASI SIFATIDA SPORT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM JIHALTLARI	487-492
<i>Axmadjanov Doniyor Baxtiyor o'g'li</i> BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHISINING AXLOQIY YETAKCHILIGI VA KASBIY FAZILATLARI	493-500

<i>Mengliyev Bobur Normamatovich</i> O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI TAHLIL QILISH USULLARI	501-507
<i>Gafforov Alisher Xolmurodovich</i> PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI RAQAMLI TA'LIM RESURLARINI LOYIHALASH, TIZIMLASHTIRISH VA UNING MAZMUNI	508-518
<i>Qurbonova Bonu Quvondiq qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI KITOBGA QIZIQTIRISH: SAMARALI USULLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	519-524
<i>Zubaydullayev O'ktam Raim o'g'li</i> O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA SAN'ATNING O'RNI	525-529
<i>Raximov Nurillo Narzullaevish</i> BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISINI KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR	530-538
<i>Ergashova Munisa Hoshim qizi</i> MUSTAQIL TA'LIMNI O'YINLAR ORQALI TASHKIL ETISH	539-543
<i>Nuriddinova Madina, Nuriddinov Muhriddin</i> USING WIKI-TECHNOLOGY TO IMPROVE STUDENTS' WRITING COMPETENCE	544-552
<i>Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna,</i> O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	553-560
<i>Nasriddinova Hulkar Komiljonovna,</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BOSHLANG'ICH SINFLAR MATEMATIKA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI IMKONIYATLARI	561-565
<i>Evatov Saminjon Sobirovich</i> JAMOAVIY FAOLIYATNI TASHKEL ETISH ASOSIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH	566-572
<i>Samatova Shohsanam Xolmuhammad qizi</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA TIZIMLI FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	573-577
<i>Idrisov Mironshoh Ilyos o'g'li</i> TALABALARNI JISMONIY TARBIYA, SPORT VA TURIZM VOSITALARI BILAN SOG'LOMLASHTIRISH TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	578-582
<i>Nasriddinova Nilufar Shuxrat qizi</i> 1-SINF ONA TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING INTENSIVLIGINI TA'MINLASH METODIKASI	583-587
<i>Yavkochdiyeva Dilafruz</i> TALABALARNI PEDAGOGIK KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA "STAATE" INNOVATSION TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH	588-593

09.00.00 – FALSAFA FANLARI - PHILOSOPHICAL SCIENCES

Received: 16 February 2025

Accepted: 5 March 2025

Published: 20 March 2025

Article / Original Paper

**THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON HUMAN POTENTIAL
IN THE PROCESS OF SOCIAL AND PROFESSIONAL ACTIVITIES**

Holmirzaev Hurshid Nakibillaevich,

Doctor of Philosophy (PhD) in Philosophical Sciences, Associate Professor

Associate Professor of the Department of Philosophy at Andijan State University

Abstract. This article analyzes the impact of artificial intelligence on human potential in the process of social and professional activities. The role and opportunities of artificial intelligence in developing creative abilities are highlighted from ethical, legal, and professional development perspectives.

Keywords: artificial intelligence, human potential, social and professional activities, ethical norms, creative abilities, professional development, intellectual systems, innovations, digital transformation.

**IJTIMOY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING INSON
SALOHIYATIGA TA'SIRI**

Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich,

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Andijon davlat universiteti Falsafa kafedrası dotsenti

E-mail: sokin3548@umail.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada ijtimoiy-kasbiy faoliyat jarayonida sun'iy intellektning inson salohiyatiga ko'rsatayotgan ta'siri tahlil qilinadi. Axloqiy, huquqiy va kasbiy rivojlanish nuqtai nazaridan sun'iy intellektning ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishdagi o'rni va imkoniyatlari yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, inson salohiyati, ijtimoiy-kasbiy faoliyat, axloqiy me'yorlar, ijodiy qobiliyat, kasbiy rivojlanish, intellektual tizimlar, innovatsiyalar, raqamli transformatsiya.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I3Y2025N21>

Kirish. Sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi zamonaviy jamiyatda ijtimoiy-kasbiy faoliyatning turli sohalariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Sun'iy intellekt inson salohiyatini rivojlantirish, kasbiy qobiliyatlarni oshirish va ijodiy faoliyat samaradorligini kuchaytirishda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellektning qo'llanilishi axloqiy me'yorlar, inson qadriyatlari va kasbiy yetuklik kabi muhim masalalarni qayta ko'rib chiqish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Ushbu maqolada sun'iy intellektning inson salohiyatiga ko'rsatayotgan ta'siri tahlil qilinadi hamda uning ijtimoiy va kasbiy rivojlanish jarayonidagi o'rni yoritib beriladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Sun'iy intellekt ijtimoiy-kasbiy faoliyat jarayonida inson imkoniyatlarini kengaytirishga va ish jarayonlarining samaradorligini

oshirishga yordam beradi. Sun'iy intellektning qo'llanilishi mehnat bozoridan tortib turli sohalaridagi ish jarayonlarigacha keng ko'lamli imkoniyatlar yaratadi.

Sun'iy intellektning asosiy vazifalaridan biri bu — qaror qabul qilish jarayonini qo'llab-quvvatlashdir. Sun'iy intellekt tizimlari ma'lumotlarni qayta ishlashda yuqori samaradorlikka ega bo'lib, turli sohalaridagi strategik qarorlarni qabul qilish uchun aniq prognozlar taqdim etadi. Masalan, moliya va boshqaruv sohalarida sun'iy intellekt resurslarni taqsimlash, xavflarni baholash, hamda bozor tendensiyalarini tahlil qilish kabi vazifalarni samarali hal qiladi.

Avtomatlashtirish jarayoni sun'iy intellektning muhim jihatlaridan biridir. Aniq va takroriy jarayonlarning avtomatlashtirilishi inson resurslarini yuqori ijodiy qiymatga ega vazifalarga yo'naltirish imkoniyatini yaratadi. Bu sanoatda, ayniqsa, ishlab chiqarish jarayonlarida keng qo'llanilmoqda.

Ma'lumotlar boshqaruvi va tahlil jarayonlari sun'iy intellektning muhim mezonlari hisoblanadi. Sun'iy intellekt keng ma'lumotlar bazasini tahlil qilishda samarador bo'lib, masalan, tibbiyot sohasida elektron tibbiy ma'lumotlarni tahlil qilish orqali bemorlarga shaxsiylashtirilgan davolash rejalarini taklif etish imkonini beradi. Shuningdek, ta'limda sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan o'quv rejalarini ishlab chiqish va har bir o'quvchi uchun moslashuvchan yondashuvlarni amalga oshirish mumkin.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi va keng qo'llanilishi inson hayotining turli sohalarida ijobiy o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. Biroq, sun'iy intellektning samarali faoliyat yuritishida axloqiy va huquqiy masalalar dolzarb ahamiyatga ega. Jumladan, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, insonning ijtimoiy maqomini zaiflashtirmaslik va uning huquqlarini himoya qilish kabi vazifalar ustuvor ahamiyat kasb etadi. Sun'iy intellekt tizimlari orqali ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash jarayonlarida shaxsiy maxfiylikni ta'minlash, insonning shaxsiy huquqlarini hurmat qilish muhim shart sifatida namoyon bo'ladi.

Bundan tashqari, sun'iy intellektning iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarga ta'siri, xususan, ish o'rinlarining qisqarishi va an'anaviy kasblarga bo'lgan talabning pasayishi kabi muammolar ham dolzarbdir. Shu sababli, sun'iy intellekt qo'llanilishi natijasida yuzaga keladigan ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarning inson manfaatlariga muvofiq tarzda boshqarilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Ish o'rinlarini avtomatlashtirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish bilan birga, yangi kasbiy imkoniyatlarni yaratish va kasbiy qayta tayyorlash jarayonlarini rivojlantirish zarur.

Sun'iy intellekt texnologiyalari ijtimoiy-kasbiy faoliyatning samaradorligini oshirishga katta hissa qo'shishi mumkin. Biroq, bu jarayonda inson qadriyatini himoya qilish, uning ijtimoiy maqomi va shaxsiy erkinligini ta'minlash, axloqiy va huquqiy me'yorlarni aniq belgilash muhim ahamiyat kasb etadi. Sun'iy intellektning inson qobiliyatlarini to'ldiruvchi vosita sifatida emas, balki uning salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi texnologiya sifatida ishlatilishi talab etiladi.

Shu bilan birga, sun'iy intellekt texnologiyalari insonning kasbiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun turli yo'nalishlarda foydali imkoniyatlar yaratadi. Innovatsion usullar va texnologiyalarni joriy etish orqali kasbiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash, yangi ko'nikmalarni shakllantirish va mehnat bozorida raqobatbardoshlikni oshirish mumkin. Bu jarayonda sun'iy intellekt inson bilim va qobiliyatlarini yanada mustahkamlashga yordam beradigan samarali vositaga aylanishi mumkin.

Sun'iy intellekt texnologiyalarini jamiyatda samarali qo'llash uchun axloqiy va huquqiy me'yorlarning aniq belgilab olinishi, inson qadriyatlarini himoya qilish va kasbiy rivojlanish jarayonlarini qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Sun'iy intellekt inson manfaatlariga mos ravishda ishlab chiqilishi va qo'llanilishi zarur.

Muhokama. Sun'iy intellekt inson kasbiy salohiyatini rivojlantirishdagi muhim jihatlardan biri bu — o'quv jarayonlarini personallashtirishdir. Masalan, adaptiv o'quv tizimlari har bir kasbga moslashtirilgan dasturlar orqali ish faoliyati uchun zarur bo'lgan bilimlarni aniqlaydi va individual ravishda o'rganish jarayonini ta'minlaydi. Bu texnologiyalar kasbiy rivojlanishdagi kamchiliklarni aniqlab, ularni samarali bartaraf etish imkonini beradi [1].

Sun'iy intellekt odamlarning takroriy yoki avtomatlashtirilgan jarayonlardan ozod etishi orqali ularni ijodiy va analitik vazifalarga yo'naltirish imkonini yaratadi. Masalan, intellektual vositalar va platformalar orqali kasbiy qayta tayyorlash jarayonlari jadallashtirilgan holda o'tkaziladi. Bu jarayonda sun'iy intellekt o'rganish mazmunini kasbga oid talablarga moslashtiradi va aniq tavsiyalar beradi.

Kasbiy muhitda xavfsizlikni ta'minlash va samaradorlikni oshirishda sun'iy intellekt texnologiyalari katta ahamiyatga ega. Masalan, sun'iy intellekt yordamida kasbiy xatarlarni tahlil qilish, ularning oldini olish strategiyalarini ishlab chiqish mumkin. Bu ayniqsa sanoatda, xavfli ishlab chiqarish jarayonlarida ahamiyatlidir.

Sun'iy intellekt texnologiyalari inson ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Sun'iy intellektning ma'lumotlarni tahlil qilish, ulkan hajmdagi axborotni qayta ishlash va yangi g'oyalar shakllantirish qobiliyati insonning ijodiy jarayonlarida samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Ijodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlashda sun'iy intellekt insonning fikrlash chegarasini kengaytirish, yangi yondashuvlar va innovatsion g'oyalarni ishlab chiqish uchun qulay muhit yaratishi bilan ajralib turadi.

Ayniqsa, dizayn, media va reklama sohasida sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilishi ijodiy jarayonlarning samaradorligini oshirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Masalan, grafik dizayn sohasida sun'iy intellekt algoritmlari orqali vizual kompozitsiyalarni avtomatik ravishda yaratish, rang gammalari va uslublarni tahlil qilish mumkin. Bu dizaynerlarga vaqtni tejash, turli kreativ yechimlarni sinab ko'rish va yangi ilhom manbalarini topish imkonini beradi. Media sohasida esa sun'iy intellekt kontent yaratish jarayonini avtomatlashtirish, auditoriya tahlili asosida maqsadli materiallar ishlab chiqish va axborot tarqatish samaradorligini oshirish imkoniyatini beradi.

Reklama sohasida sun'iy intellekt texnologiyalari iste'molchilarning xohish-istaklarini tahlil qilish orqali maqsadli auditoriyaga mos reklama strategiyalarini yaratishga yordam beradi. Masalan, sun'iy intellekt ma'lumotlardan kelib chiqqan holda iste'molchilarning odatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini aniqlab, samarali reklama kompaniyalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda insonning ijodiy qobiliyati sun'iy intellektning tahlil qilish imkoniyatlari bilan uyg'unlashib, yangi va innovatsion reklama formatlarini yaratish imkoniyatini beradi.

Sun'iy intellektning yana bir muhim xususiyati shundaki, u insonga ijodiy jarayonlardagi takroriy vazifalarni avtomatlashtirish orqali ko'proq vaqt va energiyani yangi g'oyalarni ishlab chiqishga sarflash imkonini yaratadi. Sun'iy intellekt orqali ma'lumotlar tahlili, trendlarni bashorat qilish, ijtimoiy tarmoqlardagi faollikni tahlil qilish va bozor talablarini o'rganish

jarayonlari samarali amalga oshiriladi. Bu esa ijodkorlarning qaror qabul qilish jarayonida ilmiy tahlillarga asoslangan yondashuvdan foydalanishlariga zamin yaratadi.

Shuningdek, sun'iy intellekt insonning individual ijodiy qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlash bilan birga, jamoaviy ijodiy jarayonlarda ham muhim rol o'ynaydi. Masalan, virtual hamkorlik platformalari orqali turli mamlakatlardan bo'lgan mutaxassislar sun'iy intellekt yordamida birgalikda yangi loyihalar ishlab chiqishi, g'oyalar almashishi va innovatsion yechimlar topishi mumkin.

Sun'iy intellekt inson ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda faol vosita sifatida namoyon bo'ladi. U insonning kreativ salohiyatini kengaytirish, innovatsion g'oyalarni shakllantirish va ijodiy jarayonlarni samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Sun'iy intellekt texnologiyalari insonning tabiiy ijodiy qobiliyatini to'ldiruvchi vosita bo'lib, yangi imkoniyatlar eshigini ochadi va zamonaviy ijodiy faoliyatni yangi bosqichga olib chiqadi [2].

Natijalar. Sun'iy intellekt inson kasbiy qobiliyatlarini rivojlantirishda keng imkoniyatlar yaratadi. U o'quv jarayonlarini yaxshilaydi, avtomatlashtirishni jadallashtiradi, xavfsizlikni oshiradi va ijodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlaydi. Shuningdek, insonlarning yuqori darajadagi kasbiy malakalarga ega bo'lishi uchun samarali vosita sifatida xizmat qiladi.

Sun'iy intellekt insonning innovatsion qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlashda muhim o'rin tutadi. U tadqiqot jarayonlarini tezlashtirish, yangiliklarni kashf etish va ijodiy yechimlarni ishlab chiqishda ko'mak beradi. Xususan, sun'iy intellekt algoritmlari katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, inson tafakkuri uchun og'ir bo'lgan murakkab jarayonlarni modellashtirish va optimal yechimlarni taklif etish qobiliyatiga ega. Bu esa fan, texnika, biznes va san'at kabi sohalarida insonning innovatsion salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Birinchi navbatda, sun'iy intellekt innovatsion jarayonlarning dastlabki bosqichlarida ma'lumotlar tahlilini avtomatlashtirish orqali inson qobiliyatlarini kengaytiradi. Masalan, tadqiqotchilar yangi materiallar yoki dori vositalari kashf etishda sun'iy intellektdan foydalanadilar. Masalan, IBMning "Watson" tizimi tibbiyot sohasida katta hajmdagi tibbiy ma'lumotlarni tahlil qilib, yangi davolash usullarini taklif etadi [3]. Shu bilan birga, Google DeepMind tomonidan ishlab chiqilgan AlphaFold modeli protein tuzilmalarini aniqlashda innovatsion yondashuvni namoyon etdi [4]. Bu kabi texnologiyalar insonning tadqiqot va kashfiyot qilish salohiyatini yangi bosqichga ko'tarishga imkon beradi.

Ikkinchidan, sun'iy intellekt inson ijodiy qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Bugungi kunda sun'iy intellekt orqali san'at, musiqa va adabiyot sohalarida yangi asarlar yaratish mumkin. Masalan, OpenAI tomonidan ishlab chiqilgan DALL-E modeli tasvirlar yaratishda inson fantaziyasini to'ldirishga xizmat qilmoqda [5]. Xuddi shu kabi, "Amper Music" va "AIVA" kabi sun'iy intellekt texnologiyalari musiqa kompozitsiyasini avtomatlashtirish orqali inson ijodiy salohiyatini oshiradi.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt startaplar va innovatsion kompaniyalarning rivojlanish jarayonlarini ham qo'llab-quvvatlaydi. Masalan, bozor tendensiyalarini prognoz qilish va iste'molchilar ehtiyojini aniqlash jarayonlarida sun'iy intellekt samarali qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Bu esa tadbirkorlar va biznes yetakchilarining strategik rejalashtirish va resurslar taqsimoti jarayonida innovatsion yondashuvlarini takomillashtirish imkonini yaratadi.

Shuningdek, sun'iy intellekt insonning innovatsion fikrlash qobiliyatini oshirishga xizmat qiladigan ta'lim va malaka oshirish jarayonlarini takomillashtiradi. Masalan, Coursera

va Khan Academy kabi onlayn platformalarda sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan ta'lim dasturlari joriy etilgan. Bu texnologiyalar har bir o'quvchining o'rganish sur'ati va qobiliyatlariga moslashib, bilim olish jarayonini yaxshilashga yordam beradi.

Sun'iy intellekt inson innovatsion qobiliyatlarini oshirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. U tadqiqot va kashfiyot jarayonlarini tezlashtirish, ijodiy salohiyatni rivojlantirish, biznesda samarali yechimlar taklif qilish va ta'lim tizimini takomillashtirishda muhim o'rin tutadi. Shu bois, kelajakda sun'iy intellekt va inson o'rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash, uning imkoniyatlaridan innovatsion taraqqiyot yo'lida to'laqonli foydalanish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Sun'iy intellekt texnologiyalari zamonaviy ijodiy faoliyatga turli yo'nalishlarda ta'sir ko'rsatib, uning rivojlanishini yangi bosqichga ko'tarmoqda. U insonning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirish, samaradorlikni oshirish va yangi g'oyalarni amalga oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Sun'iy intellekt insonning ijodiy jarayonlarida yordamchi vosita sifatida ishtirok etib, bir qator amaliy vazifalarni bajaradi.

Til modellari inson uchun ko'p vaqt talab qiladigan yoki qiyin bo'lgan ishlarni yengillashtiradi. GPT-3 kabi sun'iy intellekt asosidagi tizimlar matnlar yozish, adabiy asarlar tayyorlashda katta yordam bermoqda. Bu jarayonlar insonning ijodiy faoliyatiga to'ldiruvchi ta'sir ko'rsatadi, chunki sun'iy intellekt yordamida inson o'z vaqti va e'tiborini murakkab ijodiy vazifalarga qaratadi.

Sun'iy intellekt yordamida ijodiy jarayonlar shaxsiylashtirilib, har bir insonning talablari va istaklariga mos keluvchi yechimlar taklif qilinadi. Masalan, Adobe Sensei kabi platformalar dizaynerlarga yangi namunalar yaratishda yordam beradi, shuningdek, inson fantaziyasini yanada mukammal shaklda ifodalash imkonini yaratadi [6].

Sun'iy intellekt turli xil vazifalarda yordamchi sifatida faoliyat yuritadi. Masalan, generativ adversarial tarmoqlar (GAN) orqali grafik dizayn, musiqa va vizual kontentlar yaratish mumkin. AI-Da kabi robot rassomlar insonning fantaziya va ijodiy imkoniyatlarini to'ldirib, yangi san'at asarlarini yaratishda muhim vositaga aylandi. Bunday texnologiyalar nafaqat ijodiy jarayonni tezlashtiradi, balki insonning vaqt va resurslarini tejab, yanada murakkab vazifalarga yo'naltirish imkoniyatini beradi.

Sun'iy intellektning ijodiy jarayonlarga ta'sirini baholashda uning innovatsion tadqiqot va kashfiyotlar sohasidagi roli ham katta ahamiyatga ega. U katta ma'lumotlarni tahlil qilish, yangi ilmiy kashfiyotlar uchun asos yaratish va innovatsiya jarayonlarini tezlashtirishda keng foydalaniladi. Ilmiy sohalaridagi tadqiqotlar sun'iy intellekt vositalari orqali yanada samarali bo'lmoqda.

Sun'iy intellekt inson ijodiy faoliyatini to'ldiruvchi vosita sifatida, yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni qo'llash orqali insonning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Biroq, bu jarayonlarda etik me'yorlar va inson markazli yondashuvni ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Sun'iy intellekt texnologiyalari insonning kasbiy faoliyatida muhim rol o'ynab, mehnat jarayonlarini optimallashtirish, samaradorlikni oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratishda katta imkoniyatlar taqdim etadi. Biroq, inson va sun'iy intellekt o'rtasidagi hamkorlik jarayonida bir qator etik muammolar yuzaga keladi. Bular orasida mas'uliyatni belgilash, shaffoflikni ta'minlash, diskriminatsiya va maxfiylikka doir masalalar asosiy o'rin tutadi.

Sun'iy intellektdan foydalanishda inson va algoritmlar o'rtasidagi mas'uliyatning taqsimlanishi muhim masala hisoblanadi. Agar sun'iy intellekt noto'g'ri qaror qabul qilsa, buning oqibatiga kim javobgar bo'lishi kerakligi aniq belgilab qo'yilmagan. Masalan, tibbiy diagnostika yoki avtopilot boshqaruvi kabi sohalardagi xatolar jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin [7]. Shu sababli, sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy qilishda inson mas'uliyatini aniq belgilash talab etiladi.

Sun'iy intellekt algoritmlari asosida qabul qilingan qarorlar ko'pincha tushunarsiz va inson tomonidan tekshirib bo'lmaydigan holatda bo'ladi. Bu esa ishonchsizlikka sabab bo'lishi mumkin. Masalan, avtomatlashtirilgan ishga qabul qilish tizimlarida sun'iy intellekt qaysi omillar asosida qaror qabul qilganini aniqlash qiyin bo'ladi. Bunday holatlarni oldini olish uchun algoritmlar ishlash tamoyillarini ochiqlash va inson tomonidan nazorat mexanizmlarini yaratish zarur.

Sun'iy intellekt ma'lumotlarga asoslangan holda ishlaydi va ulardagi mavjud noxolislik (bias) natijasida muayyan ijtimoiy guruhlariga nisbatan diskriminatsiya qilish xavfi mavjud. Masalan, avtomatlashtirilgan qarar berish yoki sug'urta xizmatlaridagi sun'iy intellekt modellari ma'lum toifadagi odamlarni noqonuniy tarzda rad etishi mumkin [8]. Shu sababli, sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy qilishda adolatlilikni ta'minlash uchun maxsus mexanizmlar ishlab chiqish lozim.

Sun'iy intellekt insonning shaxsiy ma'lumotlarini tahlil qilish va ular asosida qaror qabul qilishda keng qo'llaniladi. Bu esa ma'lumotlarning maxfiyligi va himoyasi masalasini kun tartibiga qo'yadi. Agar sun'iy intellekt inson roziligisiz uning ma'lumotlarini qayta ishlasa yoki ularni uchinchi tomonga uzatsa, bu axloqiy va huquqiy muammolarni keltirib chiqaradi. Shu bois, maxfiylikni ta'minlash va ma'lumotlardan foydalanishda aniq huquqiy me'yorlarni joriy etish zarur.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi inson mehnat bozoridagi rolini o'zgartirib, an'anaviy ish o'rinlarini avtomatlashtirish orqali ularning qisqarishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, yangi kasblar ham paydo bo'ladi. Biroq, mehnat bozoridagi o'zgarishlar natijasida ayrim toifadagi ishchilar mehnat bozoridan siqib chiqarilishi va ijtimoiy tengsizlik kuchayishi ehtimoli mavjud. Bu muammoni hal qilish uchun qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimlarini rivojlantirish talab etiladi.

Xulosa. Sun'iy intellekt va inson hamkorligidagi etik masalalarni hal qilish uchun kompleks yondashuv zarur. Mas'uliyatni aniq belgilash, algoritmlarning shaffofligini ta'minlash, diskriminatsiyani oldini olish va shaxsiy ma'lumotlar himoyasini mustahkamlash kabi choralar sun'iy intellektning ijtimoiy foydali qo'llanilishini ta'minlaydi. Shuningdek, ish o'rinlarining transformatsiyasi jarayonida inson qadr-qimmati va mehnat bozoridagi adolatlilikni ta'minlash muhim vazifalardan biri bo'lib qoladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. <https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=6351101> (1)
2. Флориди, Л. Цифровой мир и человек. — Москва: Альпина Паблицер, 2021.
3. IBM. (2020). "Watson Health: Accelerating Discovery in Medicine". IBM Research.
4. Jumper, J., et al. (2021). "Highly accurate protein structure prediction with AlphaFold". *Nature*, 596(7873), 583-589.
5. Ramesh, A., et al. (2022). "Hierarchical Text-Conditional Image Generation with CLIP Latents". OpenAI.

-
6. Adobe Sensei: Технология ва дизайн. — URL: <https://www.adobe.com/sensei/overview.html>
 7. Бринджолфссон, Э., МакАфи, А. (2020). Машиналар даври: Сунъий интеллект ва иш келажиги. Кембридж: MIT Press.
 8. Рассел, С., Норвиг, П. (2021). Сунъий интеллект: Замонавий ёндашув. Нью-Йорк: Pearson.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).